

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

F.Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanası

İmadəddin Nəsiminin vəfatının 600-illik yubileyi münasibəti ilə hazırlanmış metodik vəsait

Əbədiyyət üfüqlərində doğmuş eşq günəşi- İmadəddin Nəsimi

Bakı 2016

Tərtibçi:

Aynurə Əliyeva

Sevil Əhmədova

Redaktor və
buraxılışa məsul:

Zahirə Dadaşova

Əbədiyyət üfüqlərində doğmuş eşq günəşi- İmadəddin Nəsimi
İmadəddin Nəsiminin vəfatının 600-illik yubileyi münasibəti ilə
hazırlanmış metodik vəsait . F.Köçərli adına Respublika Uşaq
Kitabxanası.- Bakı, 2016.- 31s.

Ön söz
Poeziyamızın fatehi

2016-2017-ci illərdə Yunesko–nun yubileylər proqramı çərçivəsində təşkilatın baş qərargahında Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətlərinin və əlamətdar hadisələrin yubileylərinin qeyd edilməsinə dair təklifləri qəbul olunub. Qazaxıstan, İran, Türkiyənin dəstəyi ilə ölkəmizin təklifi əsasında böyük şair və mütəfəkkir İmadəddin Nəsiminin (1369-1417) vəfatının 600 illik yubileyi qeyd ediləcək. Sonuncu yubiley təklifi Almaniyanın dəstəyi ilə Azərbaycan və Gürcüstan tərəfindən birgə təqdim edilib. Azərbaycanın dahi yazıçısı İmadəddin Nəsiminin məzarı Suriyada yerləşir. Hazırda Suriyada baş verən hadisələr nəticəsində şairin məzarının hansı vəziyyətdə olduğu məlum deyil. Onun vəfatının yubileyinin qeyd edilməsi 600-il bundan öncəki dövrə tarixi ekskursiya məqsədi daşıyır. Bununla bağlı müvafiq qərar YUNESKO-nun baş konfransının 38-ci sessiyası çərçivəsində qəbul olunub. Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətlərinin və əlamətdar hadisələrin yubileyinin qeyd edilməsinin YUNESKO tərəfindən qəbul olunması Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və YUNESKO yanında Daimi Nümayəndəliyimizin birgə fəaliyyəti nəticəsində mümkün olur.

İnsanpərvərlik və azadlıq nəğməkarı - Nəsimi

Adı dünyanın ölməz sənətkarları sırasında şərəfli yer tutan, poeziyamızda yeni, çox əlamətdar bir dövrün başlanğıcı olan, Azərbaycan dilini ədəbi-bədii dil səviyyəsinə yüksəldən qüdrətli sənətkar İmadəddin Nəsimi zəngin irs qoymuşdur. Seyid Əli Seyid Məhəmməd oğlu İmadəddin Nəsimi (1369-cu il, Şamaxı-1417-ci il, Hələb)-azərbaycanlı şairi, mütəfəkkir. Nəsimi klassik Azərbaycanın ustad şairidir. O, doğma dilimizdə sanballı əsərlər yaradan ilk sənətkarlardandır. “İmadəddin Nəsimi” adı ilə məşhurdur. Orta əsirlərdə Şamaxıda zəmanəsinə görə qüvvətli təhsil verən mədrəsələr var idi. Nəsimi bu mədrəsələrdə mükəmməl təhsil almış, ana dilindən başqa, ərəb və fars dillərini, riyaziyyat astronomiya, təbiət, fəlsəfə, məntiq elmlərini öyrənmişdir. Nəsimi gözüaçıq bir ailədə yetişmiş, peşəkarların, xırda sənətkarların mühitində təlim-tərbiyə almışdır. Şəhər zəhmətkeşləri mühitinə yaxın olması şairin tərbiyəsində, onun dünya görüşünün formalaşmasında çox əhəmiyyətli olmuşdur. Doğrudur, Nəsimi islam dininin hökmlər olduğu bir dövrdə yaşayıb-yaratmışdır, ancaq şəhər zəhmətkeşləri içərisində böyüməsi onu xalq həyatına, zəhmətkeş insanların mühitinə yaxınlaşdırmışdır. İlk şeirlərini məşhur sufi Hüseyn Həllac Mənsurun şərəfinə, şairin öz müəlliminə ehtiram və yaxınlıq əlaməti olaraq “Nəsimi” və “Hüseyni” təxəllüsü ilə yazan Nəsimi XIV əsrin sonlarından Azərbaycanda geniş yayılan “Hürufi” sufi təriqətinə qoşulmuş və təriqətin qurucusu təbrizli Fəzullah Nəiminin şərəfinə özünə “Nəsimi” təxəllüsünü götürmüşdür. Nəsimi qısa zamanda hürufiliyin nəinki Azərbaycanda, həmçinin Misir, İraq, İran və Anadoluda ən tanınmış simalarından birinə çevrilmiş, şeirləri dildən-dilə düşmüşdür. Hürufiliyin siyasi

təhlükəsindən qorxan Teymuri hakimiyyəti 1394-cü ildə F. Nəsimini edam edir. Müəlliminin edamından dərin sarsıntı keçirən Nəsimi onun vəziyyətinə əsasən təriqəti yaymaq üçün Təbrizə, oradan da Anadoluya gedir. Əngin batini fikirləri təbliğ etməsi Nəsimini daim təqiblərə məruz qoyur. Bunun nəticəsi olaraq o, 1417-ci ildə həbs edilir və Suriyanın Hələb şəhərində edam olunur. Şairin məzarı da Hələb şəhərindədir. Şeirlərinin təməl anlamını İslam təsəvvüfünün vəhdəti-vücut ideyası və ilahi eşq təşkil edən Nəsimi fars, ərəb, Azərbaycan türkcəsində mükəmməl şeir nümunələri ortaya qoymuşdur. Onun şeirləri bütün türk xalqları ədəbiyyatına və bütövlükdə klassik şərq poeziyasına ciddi təsir göstərmişdir. Nəsimi ana dilində ilk dəfə müstəzad, mürəbbə, tərəcibənd nümunələri yazmış, rübai və tuyuğlarında sadə xalq dilindən istifadə etmişdir. Onun şeirlərində istifadə etdiyi dərin təsəvvüfi düşüncəsi sonralar bir çox böyük mütəfəkkürə təsir göstərmişdir. Klassik şairimizin odlu poetik nəfəsindən hərərət saxlayan qaynaqlardan biri də XVI əsrdə Aşiq Çələbi tərəfindən tərtiblənmiş “Məşairü-şüara” adı ilə tanınan təzkiyədir. Nəsiminin olduqca enerjili, üsyankar (və mükəmməl) poetik “Mən”i vardır, və nəinki Azərbaycan, ümumən türk xalqları (bəlkə də dünya!) poeziyasında bu qədər parlaq, həcmli, dərin (ilahi!) məzmunlu ikinci bir şair “mən”i olduğunu təsəvvür etmək çox çətindir. Ömrünün sonuna qədər heç bir tərəddüd etmədən “Ən əl-həq” deyənlərin yolu ilə getmiş (və bu yolda edam olunmuş, dərisi soyulmuş) dahi şair-mütəfəkkirin, sufizm-hurifizm təbliğatçısının “mən”i haqqında ən papulyar, kütləvi məlumat, ilk növbədə onun məhşur şeirlərində ifadə olunur.

Nəsimi VIII əsri-hicrinin son yarısında doğma yurdu Azərbaycanda sakin idi. O zaman bu yerdə hökmranlar Əmir Teymur, Şahrux mirzə və Miranşah idi. Nəsimi Miran şahın

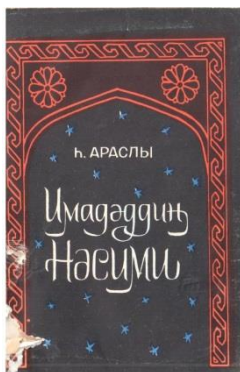
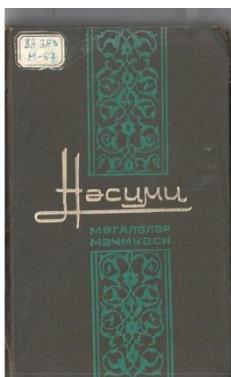
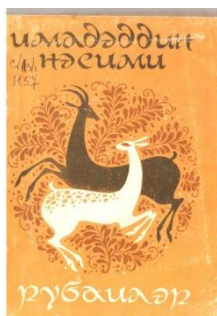
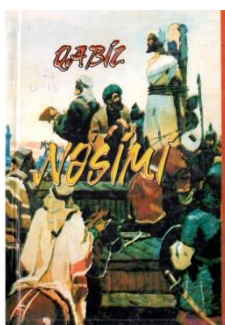
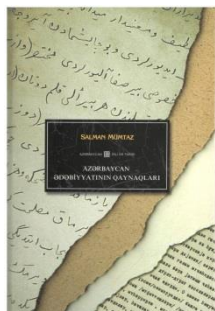
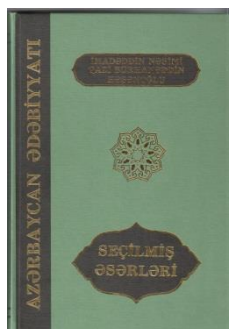
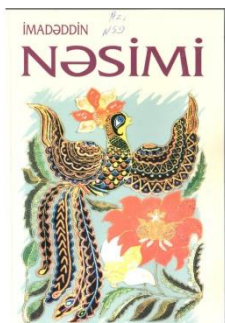
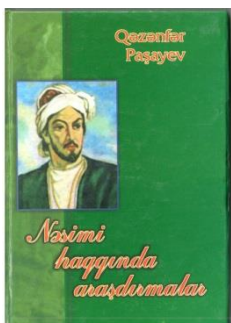
zamanında vətəninə tərək etməyə məcbur oldu. Buna da Şah Fəzlullahın Miranşahın əmri ilə öldürülməsi səbəb oldu. Cahil üləmanın fitvaları ilə Miranşah Şah Fəzullaha Şirvandan götürdərək öldürdü. Nəsimi isə ya ələ keçməmək və yaxud təbliğat aparmaq üçün səyahətə çıxdı. Əsnayi-səyahətində bir çox yerə, əz cümlə Türkiyəyə və Hələb məmləkətinə uğradı. Hələb məmləkəti o zaman mülki-çərakisə əlində idi. Hər bir zaman məsləkinə rəvac vermək üçün şeirləri ilə təbliğat və təşviqat aparan Nəsimi yad ölkələrdə heç bir şeyi nəzərə almayaraq yoluna davam edirdi, avam xalqın etiqadına müxalif və idrakına sığmayan şeir söyləyirdi.

Məndə sığar iki cahan, mən bu cahana sığmazam,
Gövhəri-laməkan mənəm, kövünü məkanə sığmazam.

Ərş ilə fərşü kafü nun, məndə bulundu cümlə çün,
Kəs sözünü və əbsəm ol, şəhrü bəyanə sığmazam.

Kitabxanada şairin həyat və yaradıcılığını oxuculara tanıdan məqsədyönlü tədbirlərdən biri **sərgilərdir**. Sərgilərin təşkili zamanı şairin həyat və yaradıcılığı, əsərləri, ümumilikdə onun duyğulu ömür yolu oxuculara çatdırılır. Sərgiyə “Qəlblərdə yaşayan şair”, “Həq mənəm”, “Ağla və qəlbə işıq saçan şair”, “Bir qızılı payız günü əbədi poeziya baharı kimi doğulmuş İmadəddin Nəsimi”, “İnsanpərvərlik və azadlıq nəğməkarı”, “Bəşərin böyük arifi – İmadəddin Nəsimi”, “Ölümü ilə ölməzlik qazanan şair - Nəsimi”, “Könüllər fatehi-Nəsimi”, “Əbədi şəxsiyyət-Nəsimi”, “Haqq şairi-Nəsimi”, “Günəşə bənzəyən şair”, “Məndə sığar iki cahan”, “Əbədiyyət üfüqlərində doğmuş eşq şairi-Nəsimi”, “Altı əsrlik mərdlik simvolu-Nəsimi”, “Humanist şair-Nəsimi”, “Bəşər şairi”, “Nəsimini yetirən ədəbi dil zəmini”, “Azərbaycan şeirinin ilkin dahisi”, “Həq mənəm, həq məndədir, həq söylərəm”,

“Məşələ çevrilmiş nəğməkar”, “Elmdə, ürfanda ümman olan şair” və s. başlıqları verilir. Sərgidə şairin görkəmli rəssamlarımız tərəfindən firçaya alınmış əsərləri öz yerini alır. Bundan başqa şairin müxtəlif adda olan kitabları, seçilmiş əsərləri, dövrü mətbuatda çap olunan müxtəlif materiallar və görkəmli şəxsiyyətlərin İmadəddin Nəsimi haqqında söylədikləri sitatlar, şeir parçaları verilir.

Görkəmli şəxslərin İmaməddin Nəsimi haqqında söylədikləri:

1. Elm Darwinin şəxsində insanın meymun mənşəyini, ədəbiyyat (poeziya) isə Nəsiminin şəxsində ilahi mənşəyini kəşf etdi...

Professor Yaşar Qarayev

2. Nəsimi dövrünün çox savadlı və dərin məlumatlı adamı olmuşdur. Onun dünya görüşü şeirlərində gizli və açıq şəkildə öz əksini tapmışdır. Şair zəngin ədəbi və fəlsəfi irs qoyub getmişdir.

Filoloji elmlər namizədi L. Hüseynzadə

3. Nəsimi dərin məntiqi və fəlsəfi baxışları, mübariz poeziyası ilə bütün oxucu və tədqiqatçıları heyran edir.

Tarix elmləri namizədi T. Musəvi.

4. Nəsimi Şərqi ulu şairi, böyük fikir adamı olmuşdur.

Şair M. Aslan

5. Nəsimi şeir dünyasının incilərindəndir.

6. Nəsimi yaradıcılığı Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində yeni dövr açmışdır.

Ədəbiyyatşünas S. Sıxəliyeva.

7. Nəsimi öz mərdanə ölümü ilə düşmənlərini belə təəccübləndirmiş, insanların qəlbində əsrlərlə yaşamasına zəmin yaratmışdır.

Filoloji elmlər namizədi Ə. Səfərli.

8. Nəsiminin şöhrətindən yalnız hurifilər deyil, başqa şairlər, hətta xəttatlar da istifadə edirdilər.

Filoloji elmlər namizədi C. Qəhrəmanov

İmadəddin Nəsiminin həyat və yaradıcılığını məktəblilərə tanımaq məqsədilə kitabxanaçı bir sıra məktəblərdə olub, sərgi təşkil edib, şair haqqında “Ağla və qəlbə işıq saçan şair” adlı söhbət keçirə bilər. Söhbətin əvvəlində kitabxanaçı şair haqqında qısa məlumat verir. Sonra isə oxucularla Nəsiminin insana, sözə verdiyi dəyər haqqında müzakirə aparılır.

Kitabxanaçı: Böyük şair Nəsimi insana olduqca yüksək dəyər verir, insanı ən ali varlıq hesab edir. Onun fikrincə insan sifətinin Allah qələmi ilə çəkilən gözəlliyini tərifləyir və ənalhəqq (mənəm Allah) deyən fədakar sufilərin bu məşur şüarını sözün həqiqi mənasında deyil, məcaz kimi qəbul edir. O, insanı ülviləşdirir. İnsana səcdəyə gəlməyən mələk bu ilk insanın fəzilətlərindən xəbərsizmiş.

Səcdəgah etmişdi eşq əhli qaşın mehribanı,
Qılmadan xeyli məlayik səcdəyi-Adəm hənuz.

Nəsimi poeziyasının leytmotivi insandır; zəkali, kamil, gözəl insan; öz amalından dönməyən, mübariz, haqq, həqiqət yolunda canından keçməyə hazır olan mərd, doğrucul, sadıq, vəfali insan! Nəsimi öz şəxsində insanın bəşəri keyfiyyətlərini açır, onu mənalandırır, poetik səviyyəyə yüksəlir. Şairin fikrincə insan bütöv bir aləmdir, insan kainatdır.

Mən mülki-cəhan, cəhan mənəm, mən,
Mən ərşi –məkan, məkan mənəm, mən.

Lakin insan bundan daha böyükdür, o kainata da sığmır... İnsana, şəxsiyyətə aid bütün bəşəri keyfiyyətlər şairin gözəllik aləminə daxildir, onun təsvir hədəfidir. Haqqın, həqiqətin tərənnümü Nəsiminin şəxsiyyəti ilə poeziyası arasında bir vəhdət, bağlılıq, həmahənglik yaradır. Nəsimi fitrətən haqq, həqiqət aşıqı idi. Buna görə, hər şeydən əvvəl; həqiqət olan insanın sözü də həqiqət olmalıdır: Bu keyfiyyətlər Nəsimidə onun poetik amalı kimi səslənir.

Cümlə həqdır, hər nə kim, mövcud imiş,
Həqqə sacid, həqqə hər məscud imiş.

Əsl böyük həqiqət isə insandır, insanın mövcudluğudur. Haqq, həqiqət özü də ancaq insanla bağlı keyfiyyətdir, insana məxsusdur, bəşəridir. Belə olan surətdə insan həqiqətin keşiyində

durmalı, mövcud aləmin sahibi, habelə haqqın, ədalətin başçısı-allahı olmalıdır:

Ey könül, həq səndədir, həq səndədir,
Söylə həqqi kim, ənəl-həq səndədir.

Və ya:

Bulmuşam həqi, ənəl-həq səndədir,
Həq bənəm, həq bəndədir, həq söylərəm.

Böyük şair, filosof İmadəddin Nəsimi dərin, sarsılmaz inam və işıqlı ideal sahibi olub. Sözün böyük mənasında heyrət doğuran cəhət budur ki, Nəsimi öz həqiqətini, öz “ənəlhəq” ini yalnız poeziyasının qüdrəti ilə deyil, şəxsi dönməzliyi, fədakarlığı ilə əfsanələrə çevrilmiş, mərdanə və amansız ölümü ilə təbliğ və təsdiq etmişdir.

Kitabxanaçı növbəti müzakirəsində Nəsiminin sözə verdiyi dəyərdən söhbət açır.

Kitabxanaçı: “Doğru söz doğrulara acı deyil”, “Qövlü yalançı ilə olma müsahib, çək əlin...” Altı yüzillik bir zaman məsafəsini qət edib gələn bu müdrik hökmlər böyük Nəsiminin köhnəlmək, unudulmaq bilməyən həyat qənaətidir. Söz insanın mənəvi dayağı, zövqü, səfasıdır, ləyaqəti, şöhrəti, şanıdır. Əbəs yerə deyil ki, söz, sözün bu qüdrəti bizim Nizami, Füzuli, Xətai, Nəsimi kimi söz ustadlarımızın mövzusu olmuş, onlar söz haqqında ölməz şeirlər demişlər. Nəsiminin “Söz” rədifli şeiri ana dilində yazılmış söz haqqında ilk şeirdir. Şeirdə sözə, söz sənətinə yüksək qiymət verilir; çünki söz, nitq insanın ilk zəruri keyfiyyətidir:

Dinləgil bu sözü ki, candır söz,
Aliyi-asiman məkandır söz.
Şeş cəhətdən münəzzəh anla və baq,

Şeylə kim xaliqu-cahandır söz...

Şairin təsvirincə söz dünyanın bəzəyidir; dünyada söz qədər füsunkar, söz qədər ali, söz qədər cahanşümul bir nemət yoxdur, söz “tərcümandır”, söz “könüldə candır”, söz “payəkandır”, söz “asimandır”, söz “sahib zəmandır” və s. Söz insana həyat verir, söz həqiqəti aşkar edir, insanlar arasında ünsiyyət yaradır, onları bir-birinə bağlayır, qovuşdurur. Buna görə insanın danışığından, sözündən, söhbətindən Nəsimi zövq alırdı, insan nəfəsi onu qanadlandırır. Nəsimi deyirdi ki, insan olan kəs gərək ağıllı danışsın, onu sözü yığcam, fikri isə geniş olsun.

Aqilsən, sözünü müxtəsər et!

Ey Nəsimi, çü bikərandır söz-

Nəticə: Sənətkar haqqında daha obyektiv fikri adətən zamanın amansız sınağından sonra söyləyə bilirlər. Bu mənada Nəsiminin cismani məhvi əslində onun mənəvi qələbəsi kimi əsrlərdən bəri neçə-neçə nəslə misilsiz örnək oldu. Sonralar Nəsimi adı poeziyamızda öz əqidəsi yolunda təkə sözde deyil, həm də işdə fəda olmaq timsalına çevrildi: “Nəsimi tək bu aşiq, - Yolunda soyulandır” (Sarı Aşiq). Əqidəsi, məsləki, baxışları, inandığı həqiqətlər uğrunda canından keçən, düşmən qarşısında əyilməyən sənətkarlar az olmamışdır. Ancaq bu əqidə qəhrəmanları arasında Nəsimi müstəsna bir yer tutur. Haqsızlığa, ehkamçılığa, nadanlığa, idraksızlığa, zülm və ədalətsizliyə, cəmiyyətdə Allahdan və insanlıqdan uzaq bütün vəziyyətlərə odlu şeirləri ilə üsyan edən Nəsimi Azərbaycan ədəbiyyatında içtimai-fəlsəfi şeirlərin parlaq nümunələrini yaratmışdır.

Bir günəşdir Nəsimi kim anın

Neçələr zərrəsinə həsrətdir.

Şairin yubileyi ilə əlaqədar keçirilən bir sıra tədbirlərdən biri də şagirdlər arasında keçirilən **şeir müsabiqəsi**dir. Bunun üçün

kitabxanaçı əvvəldən bir sıra məktəblərdə olur və şagirdlərə sözü gedən şair haqqında və onun müxtəlif adda kitablarından, eləcə də müsabiqədən bəhs edir. Şagirdlər bir neçə gün əvvəl şairin müxtəlif şeirlərini öyrənib təyin olunmuş vaxtda kitabxanaya daxil olurlar. Müsiflər və iştirakçılar yerlərini aldıqdan sonra kitabxanaçı ilk öncə qonaqları salamlayaraq **“Əbədiyyət üfüqlərində doğmuş eşq şairi - Nəsimi”** adlı müsabiqənin qaydalarından danışır. Daha sonra İmadəddin Nəsiminin həyat və yaradıcılığından bəhs edir.

Kitabxanaçı: Yüksək idealları və məfkurəsi yolunda mübarizə aparan görkəmli şəxsiyyətlərdən biri, XIV əsrin axırı XV əsrin birinci yarısında yaşamış Seyid İmadəddin Nəsimidir. Nəsiminin mürtəcə şər qüvvələrə qarşı son nəfəsinə qədər fədəkarcasına mübarizəsi və bu yolda öz həyatını qurban verməsi böyük bahadırlıq dastanı kimi beş yüz ildən bəridir ki, yaşamaqdadır. Qısa məlumatdan sonra kitabxanaçı bir-bir səhnəyə iştirakçıları çağırır. Birinci iştirakçı səhnəyə yaxınlaşaraq **“Mərhaba”** şeirini deyir.

Mərhaba, xoş gəldin, ey ruhi- rəvanım, mərhəba!

Ey şəkərləbyarı- şirin, laməkanım, mərhəba! ...

İkinci iştirakçı **“Gəl axır”** şeirini demək üçün səhnədə öz yerini alır.

Mənim yari-vəfadarım, gəl axır,

Mələk surətli dildarım, gəl axır. ...

Üçüncü iştirakçı **“sığmazam”** şeirini qıraətlə söyləyir.

Məndə sığar iki cahan, mən bu cahana sığmazam,

Gövhəri-laməkan mənəm, kövnü məkanə sığmazam. ...

Daha sonra, dördüncü iştirakçı **“İçindədir”** şeirini demək üçün səhnədə öz yerini alır.

Zülfü-dütası şahımın həlqəsi mah içindədir,

Şol qəmər in mənazili əbri-siyah içindədir.

Sonda münsiflər heyəti qiraəti ilə fərqlənən iştirakçıları mükafatlandırır.

Nəsimi yaradıcılığını oxuculara tanımaq və sevdirmək məqsədi ilə kitabxanaçı oxucularla onun əsərlərinin təhlilini keçirə bilər. Kitabxanaçı Nəsiminin “*Bəhrül-əsrar*” qəsidəsinin təhlilinə başlayır. Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində İmadəddin Nəsiminin həyat və yaradıcılığından, onun dünyagörüşündən çox yazılsa da, farsca qələmə aldığı “Bəhrül əsrar” (şirlər dəryası) fəlsəfi qəsidəsi dərin təhlilə, fəlsəfi baxımdan hərtərəfli tədqiqatla cəlb edilməmişdir. Baxmayaraq ki, onun Azərbaycan MEA M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda saxlanılan əlyazması filologiya elmləri doktoru C.Nağıyeva tərəfindən aşkarlanmışdır. Onun yaradıcılığında fəlsəfi məzmunlu qəsidələr öz ideya və məzmun xüsusiyyətləri ilə seçilir. Bunların içərisində də öz növbəsində “Bəhrül əsrar” qəsidəsi xüsusi maraq doğurur. Məlumdur ki, bu əsər dərin fəlsəfi məzmunla malik olması ilə bərabər, həm də böyük tərbiyəvi əhəmiyyətli nəsihətamiz fikirlərlə zəngindir. Qəsidədə maddənin dəyişməsi, insanın öləndən sonra torpağa dönməsi kimi fikirlər ifadə olunmuşdur:

Ayağını bu torpağa hörmətlə bas, unutma ki,

Şahlar başı torpaq olmuş gəlib-gedən üstə gəzər.

Əsərdə fəlakətlərlə dolu olan bir zəmanədə zülm və əsarət içərisində iztirablı, kədərli həyat keçirən insanların taleyi şairi dərindən düşündürür. Onun mülki bərabərsizlikdən, içtimai zülm və ədalətsizlikdən şikayətləri bu qəsidədə də qüvvətli bədii ifadəsini tapmışdır. Şair dövlət və sərvət yığmaq ehtirasına, acgözlüklə dünyanı soymağa, çapıb-talamağa çalışan tamahkar, qəddar ürəkli hökmdarlara, feodal məmurlarına istehza edir. Dövlətə, sərvətə pərəstiş edənlərin insanları əzmələrini pisləyir.

Simü –zər yığmaq üçün cəhd eyləmə Qarun kimi,
Hər xəzinə torpaq altında qalıbdır min kərə.
Sərvət ilə yüklənərsə kəştisi dövrün əgər
O tufanlı dəryada düşməz məgər şuri-şərə?..
Dünya birşandır, onun həm şəhdi, həm də zəhri var,
Şəhid üçün insan gərəkdir tab gətirsən nəştərə.

Burada dahi Nəsimi dünyanı mənəm-mənəm deyə qırğına verən hökəmdarların, o cümlədən Qarun kimi xəzininə toplamağa cəhd edən və nəhayət, xəzinəsi torpaq altında qalan şəxslərin ölümə məhkum olub, özlərinin də torpağa qarışacaqlarını söyləyir, zəmanəsindəki qəsbkar şahları onların aqibətindən ibrət almağa çağırır. Nəsimi bu şeirində də öz humanist ideyalarına sadıq qalaraq insanın şərəf və ləyaqətini üstün tutur, onlara dərin hörmət və qayğı bəsləyir, zəhməti, zəhmətkeş insanları, elmi, mərifəti, ədaləti alqışlayır. Bu fikrin təsdiqi üçün şairin fars divanından bir parçanın professor M. Quluzadənin “Böyük ideallar şairi” monoqrafiyasında Azərbaycan dilində nəzmlə verilən tərcüməsinə nəzər salaq. Orada deyilir;

İnsan üçün mərifətdən özgə yoxdur bir bəzək,
Bax, sədəf çılpaqdır,ancaq qəlbi bənzər gövhərə.
Aqıl insan zər üçün öz ömrünü verməz hədə,
De, siçanlar nədən eşq yetirdin sən zərə?
Sən çörəkçün minnət etmə, hifs elə öz ruzini
Qafil ol kəsdir ki, ruziçin o, batmaz qan-tərə...

Burda yoxsul insanlar, zəhmətkeş adamlar Nəsimi nəzərində böyük məhəbbətə, böyük qiymətə malik olanlardır. Burada şair insanları sadəliyə, fədakarlığa, təvazökarlığa, yüksək əxlaqi-mənəvi keyfiyyətlərə malik olmağa, arif olmağa, mənəli, şüurlü həyat keçirməyə çağırır. Qəsidənin bu keyfiyyətlərinə görədir ki, Nəsimi Şirvanidən sonra böyük taciq şairi Əbdürrəhman Cami də

özünün “Lissətül-əsrar” qəsidəsini yazırlar. Doğrudur, şairlər bu haqda ilk söz açan şair Əmir Xosrov Dəhləvinin xidmətini, öz qəsidələrini onlara cavab olaraq yazdıqlarını göstərmişdir. Bununla belə Nəsiminin adı göstərilən qəsidəsi öz dərin fəlsəfi, içtimai yüksək poetik məziyyətlərinə görə onların içərisində əhəmiyyətli yer tutur. Nəsimi haqqında, onun fəlsəfi görüşləri haqqında istər Avropa alimləri, istərsə də türk, türkmən, özbək və Azərbaycan alimləri, söz ustaları söz yazmışlar, onun hurufilikdə, sufizimdə mütərəqqi cəhətləri əxz etdiyini göstərmişlər. Şair Allahın, bizim fikrimizcə isə, müqəddəs ruhun insanda, təbiətdə mövcud olmasını göstərən dahi bir alimdir. Elə ona görə də əsərlərində, fəlsəfi qəsidəsi olan “Bəhlül-Əsrar” da göstərdiyi kimi, məhşər günü də, axirət günü də bu dünyada olur. Mürtəcə qüvvələrin təzyiqinə baxmayaraq yaradıcılığında, məfkürəsini açıqlamaq baxımından, böyük əhəmiyyəti olan “Bəhrül-əsrarın əsrlərin sınağından çıxaraq bu günümüzdə qədər çatan əlyazma nüsxələrinin mühafizəsi Azərbaycanın mütərəqqi ziyalılarının əməyinin nəticəsidir. Əsərin müasir məktəblərdə ədəbiyyat proqramlarına daxil edilməsinin böyük tərbiyəvi əhəmiyyəti olacağı şübhəsizdi.

Böyük sənətkar İmadəddin Nəsimi haqqında çoxlu şeir, poema və roman yazılmış, film çəkilmişdir. İmadəddin Nəsiminin altı əsirlilik yubileyi ilə əlaqədar kitabxanada şair haqqında çəkilmiş Nəsimi kinosunun müzakirəsi keçirilə bilər. Tədbirə rəng qatmaq və kino ilə bağlı maraqlı məlumatlar vermək üçün Respublikamızın xalq artisti Rasim Balayevi və digər kino iştirakçılarını dəvət etmək olar. (Onu qeyd edək ki, film aktyor Rasim Balayevin kinoda ilk işidir.) Kino haqqında qısa məlumata keçid əlaqə. Rejissor: Həsən

Seyidbəyli, Ssenari müəllifi: İsa Hüseynov, Operator: Rasim İsmayılov, Rəssam: Məmməd Hüseynov və Mais Ağabəyov, Bəstəkar: Tofiq Quliyev olmuşdur.

Rollarda iştirak etmişlər:

Nəsimi-Rasim Balayev,

Nəimi-İsmayıl Osmanlı,

Fatma-Xalidə Quliyeva,

Yusif-Kamal Xudaverdiyev,

Dövlət bəy-Tofiq Mirzəyev,

Şəms-Almaz Əsgərova,

Şirvanşah İbrahim-Şəmsəddin Rzayev,

Şeyx Əzəm-Məmmədrza Şeyxzamanov,

Teymurləng-Yusif Vəliyev,

Miranşah-Muxtar Maniyev.

Kino dram janrında, Azərbaycan dilinə, Azərbaycanda; Naxçıvanın, Abşeronun, Atəşgah və Siyəzən və Şamaxının bəzi bölgələrində çəkilmişdir. 1974-cü ildə Bakıda VII Ümumittifaq kinofestivalında tarixi mövzuda ən yaxşı filmə görə mükafatına layiq görülmüşdür. Ən yaxşı kişi rolunun ifasına görə aktyor Rasim Balayevə II mükafat verilmişdir.

Kitabxanada şairdən bəhs edən müxtəlif tədbirlər və eləcə də ədəbi-bədii gecə keçirilir. İ.Nəsiminin xatirəsinə həsr olunmuş **“Səni bu hüsnü camal ilə görüb”** adlı ədəbi-bədii gecəyə Azərbaycanın gorkəmli ədibləri, sənət-söz adamları, oxucular, məktəblilər dəvət olunur. Qonaqlar şairin şəkilləri, müxtəlif adda əsər başlıqları və şeir misraları yazılmış çərçivələrə bəzədilmiş zalda öz yerlərini alırlar. Şairin kitablarından ibarət kitab sərgisi qonaqlar tərəfindən rəğbətlə qarşılır. Gecənin qonaqlarını ilk öncə “İmadəddin Nəsimi haqqında veriliş” in slaytına baxmağa

dəvət edirlər. (<https://youtu.be/gnw5AMYrLj4>) Gecəni açıq elan etmək üçün aparıcılar səhnədə öz yerini alır.

I aparıcı: Salam, dəyərli qonaqlar, Nəsimi sevərlər, şairə vurğun oxucular, bu gözəl şeirli, nəğməli, tədbirə xoş gəlmisiniz. Bu gün hamımız İmadəddin Nəsiminin ölümünün 600-cü ildönümünə və onun 47 baharlıq ömür yoluna işıq salmaq üçün şairin ocağına, istisində qızınmağa, Nəsimi zirvəsindən od götürməyə yığışmışıq. Çünki Azərbaycan torpağında Nəsimi zirvəsi var. Bu zirvədən günəş doğur. O günəş ki, qürub edər, ancaq heç vaxt batmaz.

Gəldi yarım nazilə, sordu, Nəsimi, necəsən?

Mərhaba, xoş gəldin, ey xırda dəhanım, mərhəba!

II aparıcı: Altı yüz ildir ki, böyük Azərbaycan şairi İmadəddin Nəsiminin adı Yazın Şərqdə mərdlik, fədakarlıq və iradə rəmzi kimi hörmətlə çəkilir. Altı yüz ildir ki, məsləki uğrunda dara çəkilib dərisi soyulan, son nəfəsində belə öz sözündən dönməyən bu mərd insanın faciəli ölümü şairlərin şeirində, aşıqların sazında tərənnüm edilir.

I aparıcı: Onun şeirlərində istifadə etdiyi dərin təsəvvüfi düşüncəsi sonralar bir çox böyük mütəfəkkürə təsir göstərmişdir. Klassik şairimizin odlu poetik nəfəsindən hərarət saxlayan qaynaqlardan biri də XVI əsrdə Aşıq Çələbi tərəfindən tərtiblənmiş “Məşairü-şüara” adı ilə tanınan təzkirədir.

II aparıcı: Həyatı və yaradıcılığı əsl vətəndaş hünəri timsalı olan İmadəddin Nəsiminin qüdrətli səsi əsrləri adlayaraq bizə gəlib çatmışdır. Nəsimi Azərbaycan xalqının həqiqətən böyük oğludur, çünki öz ana dilində ilk dəfə yazıb-yaratmışdır və şairin hünəri heç vaxt unudulmayacaqdır. Nəsimi ana dilindən ustalıqla istifadə etmiş, anlaşılır tərzdə, bir sözlə xalqın dilinə yaxın tərzdə yazmışdır.

O uzaq, o qədim lisana bir bax!
Büllur bulaq kimi süzülər, çağlar.
Əsər var yazılıb otuz il qabaq,
Otuz cür lüğətə ehtiyacı var...

(Qabil Nəsimi poemasından)

I aparıcı: Alovlu insanpərvər şair yaşadığı cəmiyyətdə səadət, ədalət, həqiqət görmədiyi üçün kədərlənir, onun şeirlərində xalqın taleyini dərindən duyan insanpərvər sənətkarın iztirab və kədərləri, üsyankar ruhu səslənir. Nəsimi cəmiyyətdəki zülümdən və özbaşınalıqdan şikayətlənir, zülmü, ədalətsizliyi soyğunçuluğu pisləyir. Doğruluğu, haq-ədalət və xeyirxahlığı tərənnüm edir. Humanist şair insan ləyaqətini alçaldan, onun mənəvi azadlığını buxovlayan feodal dünyasına qarşı alovlu etiraz səsini qaldırdı.

Hərgiz zəmanə kimsəni xoşund qılmadı,

Hər fel nəmüvafıqı hər fel nasəvab-

II aparıcı: Dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin Yaxın Şərq ədəbiyyatına gətirdiyi humanist ideyaları davam və inkişaf etdirən böyük sənətkar insana, insan ləyaqətinə, qüdrətinə olan yüksək inamını tərənnüm edərək şeirlərində insanı həyatın yaratıcısı, həyatı gözəlliklərin əsil mənbəyi kimi vəsv etmişdir. Nəsimi sənəti bütövlükdə insan gözəlliyinə, insan qüdrətinə heyranlıqla dolu bir himn kimi səslənir. Ancaq bu gözəllik, bu qüdrət dünyada bütün insanlara deyil, yalnız özünü tanımış, dərk etmiş kamil insanlara xasdır. Məhz buna görə şair kamil insanı “canımın canənəsi” adlandırır, ona səcdə etməyin vacib olduğunu göstərir.

I aparıcı: Nəsimi yaradıcılığından ilk dəfə əsaslı şəkildə bəhs edən ədəbiyyat tariximizin tədqiqi və nəşri sahəsində müstəsna xidmətlər göstərən Salman Mümtaz olmuşdur. Tədqiqatçı tərtib etdiyi “Seyid İmadəddin Nəsimi. Əsərləri” kitabını giriş məqaləsi

ilə 1926-ci ildə çap etdirmişdir. Ulu öndər Heydər Əliyev Xalq şairi Qabilin “Nəsimi” poeması haqqında bu fikirləri söyləmişdir: “Qabil Nəsimi haqqında mənzum romanını çox böyük ustalıqla yazılmışdır. Doğrudan da bu çox böyük iş idi və Qabil bu işin öhdəsindən layiqincə gəldi. Bu həqiqətən dövlət mükafatına layiq bir əsərdir. Çünki Nəsimi haqqında belə böyük, sanballı, dərin fəlsəfi fikirlərlə dolu olan mənzum roman yazmaq hər adamın, şairin işi deyil. Qabil bunun öhdəsindən gəldi”.

II aparıcı: Yəqin ki, Qabili Nəsiminin bədii surətini yaratmağa sövq edən ilk amil-bu qeyri-adi tarixi hadisə olmuşdur. On illik yaradıcılıq axtarışının və gərgin əməyin, mütaliyə və tədqiqatın, Şamaxıdan Hələbə qədər səyahətin, şərqşünas alimlərdən, Nəsimi bilicilərindən öyrənməyin məhsulu olan bu dastanda, bəzi ricət və müəllif nitqi istisna edilərsə, Nəsimi danışır. Qabil hadisələri Nəsiminin dili ilə nəql edir. Xatırladaq ki, bu əsər 1976-cı ildə Azərbaycan SSR Dövlət Mükafatına layiq görülüb. Məktəblilərdən biri səhnəyə yaxınlaşaraq adı gedən poemadan bir parçanı səsləndirir.

Fəsilərin ən gözəli, əzizi,
İnsanların ən yaxşısı, təmizi
Bu yollarda yoldaş olub mənimlə,
Bu yollarda qardaş olub mənimlə.
Sağdışım-
İlk bahar-Fəsl-i-gülüstən,
Solduşım-
Safiyə başçısı Orxan...
Gedirəm, dalıram fikrə, xəyala,
Dilimdə, gözümdə Əli ül Əla.
Rumun ən qüdrətli söz sərkərdəsi-
Hürufi şair!

Fəzlullah atamın nəfəsi, səsi-
Hürufi şair!
Bura nədir? Ürfan evi! Söz kaşanəsi.
Şeyx Sədrəddin Qünyəvinin kitabxanəsi.
O, həm mədrəsədir, həm də xanəgah.
Misirdə, müridə nişangah, pənah.
Bu xəznənin sahibidir Əli ül Əla.
Bu xidmətdə şair tapıb ömrünə mənə.
Hər vərəqə, hər bir sətərə pasiban durub,
Ancaq, ancaq bir kitabın keşiyində
Şair Əla etiqadla ürək yandırıb.
Hücrələrin havasını təmizləyir yaz,
Günəş yekrəng cilidləri boyayır əlvan.

I aparıcı: Qabilin dedikləri: Hələbdə Nəsiminin adını daşıyan köhnə bir küçə var. Böyük söz ustasının məqbərəsi oradadır. Yerli sakinlər Nəsiminin öz vətəni, öz dili olduğunu bilirdilər. Onlar bilirdi ki, Nəsimi doğma xalqının oğludur. Bu xalq isə bizik.

Mənsur: “Ənəlhəq!” söylədi,
“Mürtəddir!” – Elan etdilər.
Mənsur “mənəm həqq” söylədi,
Bağdadda edam etdilər.

II aparıcı: Böyük Azərbaycan şairi, filosofu və mütəfəkkiri İmadəddin Nəsiminin əbədi uyuduğu Hələb şəhərinin (Suriya) milli muzeyinə bu poeziya klassikinın heykəli hədiyyə verilmişdir. Şairin tunc heykəli respublikanın əməkdar rəssamı, heykəltəraş Albert Mustafayevin iştirakı ilə xalq rəssamı Mikayıl Abdullayev tərəfindən yaradılmışdır. Şair əyləşmiş və dərin fikrə qərq olmuş vəziyyətdə təsvir edilmişdir. Onun şəxsiyyətinin qeyri-adiliyi və daxili ruh yüksəkliyi çox bariz şəkildə verilmişdir.

I aparıcı: İ.Nəsimi klassik Azərbaycan ədəbiyyatı tarixini tədqiq edən dünya şərqşünasları və türkoloqlarının daim diqqət mərkəzində olmuşdur. Nəsiminin əlyazma xəzinələri və kitabxanaların yaraşığı və fəxri olan bu əlyazma nüsxələri şairin ədəbi-bədii irsinin gözəl nümunələridir. Şairin aftoqrafları elm aləminə məlum deyildir. Onun əsərləri əsasən başqaları tərəfindən köçürülərək zamanəmizə qədər gəlib çıxmışdır.

II aparıcı: Nəsimi sözə dəyər verən şairdir. O, şeirlərində, xüsusi ilə rübailərində hikmətli sözlərdən məharətlə istifadə etmişdir. Həqiqətin carçısı olan sənətkar “Doğru söz acı olar” misalından yaradıcı şəkildə faydalanır:

Ol bilir həqqi ki, yalançı deyil.
Hər kim yalan söylər, ol naci deyil.
Həccə doğru varmayan Hacı deyil,
Doğru söz doğrulara acı deyil.

I aparıcı: Ümumiyyətlə, Nəsiminin hikmətli sözlərə olan münasibətini dürüst müəyyənləşdirmək, təhlil etmək xüsusi tədqiqat mövzudur. Xalq yaradıcılığının zəngin xəzinəsindən sənətkarlıqla istifadə etmiş böyük şair Nəsiminin öz sözləri indi qədirşünas xalqımız tərəfindən sevilə-sevilə təkrar olunur, zərb məsəllərə çevrilir:

Zahidin bir barmağın kəssən, dönüb həqdən qaçar,
Gör bu miskin aşıqi, sərpa soyarlar ağrımaz.

II aparıcı: Hürufilikdən bəhs edərkən Nəsimidən danışmamaq olmaz. Hürufilər mübariz vətənpərvərlər idilər. XIV əsrdə “məğlubedilməz” Teymur orduları Azərbaycana basqın etdikləri zaman Naxçıvanda Əlincə (Ərincə) qalası qarşısında uzun müddət acizlik göstərərək susmağa məcbur olmuşdur. Bunu bir başqa səbəblərlərlə bərabər əsasən hürufiliyin Naxçıvanda daha qüvvətli olması ilə də izah etmək olar. Nəsimi öldükdən sonra onu

Naxçıvan və Əlincə ətrafındakı hürufilərin müqəddəs mərkəzi olan Xaneqahda dəfn etmişlər. Nəiminin şagirdlərindən birisi onun haqqında yazdığı şeirində Nəimini Zərdüşdə, “Cavidnaməni” “Avestaya” və Xaneqahı da atəşgədəyə bənzətmişdir.

I aparıcı: Dilruba Nəqşicahanda bir Əlincə dağı var;
Zirvəsindən yan keçər şimşək, buludlar dağılar.
Dövrəsində tarimar olmuş sərəsər yığılar
Zərbələrdən öylə bilmişlər qiyamətdir nədir,
Torpağında yüksələn rəmzi mətanətdir, nədir?! ...

II aparıcı: Hələbdə Nəsiminin tərəfdarlarının çoxalması din xadimlərini təşvişə salır, onların fətvası ilə Nəsimi zindana salınır və 1417-ci ildə asılaraq dərisi soyulur. Deyilənlərə görə, şairin edamını təşkil edən din xadimi “Bu elə bir məlundur ki, hara qanından bir damla sıçrasa, oranı kəsmək gərəkdir” demiş. İşə bax ki, şairin qanından bir damla həmin din xadiminin barmağına düşmüş, barmağının kəsilməsini istəyənlərə “mən söz olaraq demişdim” söyləmişdir.

Al-qan içində inləyən, həyatın son anlarını yaşayan Nəsimi burada bədahətən “Ağrımaz” qəzəlini söyləmişdir.

I aparıcı: Nəsiminin adı mərdlik və yenilməzlik simvolu kimi yaşamaqdadır. Nəsiminin ölümü gözəl ölümdü. Deyirlər onu soymağa dabanından başlamışlar, lakin o idealından dönməmişdir. Onun haqqında çoxlu rəvayətlər də yaranıb. Rəvayətlərin birində söylənilir ki, ölüm ayağında belə dözümlü və mətanəti qarşısında sarsılan ruhanilər istehza ilə ondan soruşurlar:

-Sən ki, haqsan, bəs niyə qanın axdıqca saralırsan?

Nəsimi qürurla cavab verir:

-Bəli, rəngim saralır. Mən əbədiyyət üfüqlərində doğmuş eşq günəşiyəm. Günəş qürub edəndə saralar.

II aparıcı: Nəsimini diri-diri soymaq, şaqqalamaq, onu sındırmaq olardı, lakin əymək olmazdı. Azərbaycan oğlunun bu ibrətli ölümü, xalqımızın, onun davam edib gələn nəsillərinin iradəliliyi, dönməzliyi rəmzi olmuşdur. Bu ölüm sözün əsil mənasında poeziyaya çevrilmişdir. Şair öz ölümü ilə insanlığı heyran qoydu. Nəsimi Könüllər fatehi idi. Şair ölümü ilə ölməzliyini təsdiq etmiş əbədi şəxsiyyətdir. Azərbaycanın əbədi şəxsiyyəti...

I aparıcı: Böyük şair-filosof İmadəddin Nəsimi dərin, sarsılmaz inam və işıqlı ideal sahibi olub. Sözün böyük mənasında heyrət doğuran cəhət budur ki, Nəsimi öz həqiqətini, öz “ənəlhəq” ini yalnız poeziyasının qüdrəti ilə deyil, şəxsi dönməzliyi, fədakarlığı ilə-əfsanələrə çevrilmiş mərdanə və amansız ölümüylə təbliğ və təsdiq etdi.

Bayrağa çevrildin, qanlı bayrağa,
Axıb üz-gözünü örtükcə qanın.
Elə bil, boylanıb baxdın uzağa,
Uzaq sabahına Azərbaycanın!

Xalq şairi Qabil

Son

ƏSƏRLƏRİ

Kitablar

Seçilmiş əsərləri. - Bakı : Altun kitab, 2005. - 316 s. - (Azərbaycan Klassik Poeziyası).

Seçilmiş əsərləri. - Bakı : Çəşioğlu, 2009. - 352 s. - (Azərbaycan Ədəbiyyatı)

Kitabda Qazi Bürhanəddinin, Nəsiminin, Həsənoğlunun tuyuq və rübailəri, müxtəlif mövzularda yazdığı qəzəlləri toplanmışdır.

Seçilmiş əsərləri [Elektron resurs] : Poeziya. - Bakı : İnnovativ Tədris Mənbələri (İTM) QSC, 2012. - 1 el. opt. disk (CD-ROM). - (Nizami layihəsi).

Qəzəllər. - Bakı : Lider nəşriyyatı, 2004. - 336 s. - (Klassik Azərbaycan Ədəbiyyatı).

Kitablarda

Qəzəllər // Azərbaycan klassik ədəbiyyatından seçmələr. – B. : Şərq-Qərb, 2005. – S. 153- 180.

Qəzəllər // Türkcəlxqları şeiri antologiyası. – B.: Çəşioğlu, 2008. – S.83-88.

Əsərləri

Kiril qrafikası ilə

Seçilmiş əsərləri. - Bakı : Azərnəşr, 1973. - 676 s.

Seçilmiş əsərləri : Fars divanı. - Bakı : Azərnəşr, 1977. - 192 s.

Seçilmiş şeirlər : Şeirlər. - Bakı : Uşaqgəncnəşr, 1962. - 195 s.

Divan. - Bakı : Azərnəşr, 1972. - 384 s.

Məndə sığar iki cahən. - Bakı : Gənclik, 1973. - 275 s.

Rübailər. - Bakı : Azərənəşr, 1973. - 143 s.

DÖVRİ MƏTBUATDA

Qəzəl // Yeni Azərbaycan. - 2010. - 6 mart. - N 42. - S. 11.

Qəzəllər // Azərbaycan. - 2006. - №9. - S.3-5.

Ey müsəlmanlar, mədəd, ol yarı-pünhan ayrılır... : qəzəl // Füyuzat. - 2011. - № 5. - S. 30.

Qulluğa bel bağladım, sultanı gözlər gözlərim : qəzəl // Füyuzat. - 2012. - № 2. - S. 29.

Gəl, ey dilbər, məni gör kim, necə xoş yanaram sənsiz : qəzəl // Füyuzat. - 2012. - № 4. - S. 35.

HAQQINDA

Kitablarda

Latın qrafikası ilə

Qacar Ç. Böyük şair, hürufiliyin alimi və aşiqi : İmadəddin Nəsimi // Azərbaycan qədim və orta əsrlərdə. Görkəmli şəxsiyyətlər. – B.: Oka Ofset, 2012. – S.220-226.

İmadəddin Nəsimi // Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi. 6 cildə. III cild. – B. : Elm, 2009. – S.206-251.

Mümtaz S. Seyid İmadəddin Nəsimi : məqalə // Azərbaycan ədəbiyyatının qaynaqları. - B. : Avrasiya Press, 2006. - S. 153-159.

Paşayev Q. Nəsimi haqqında araşdırmalar . - Bakı : Qarabağ, 2010. - 168 s.

Paşayev Q. Nəsimi haqqında araşdırmalar // Seçilmiş əsərləri : 7 cildə. IV cild. - Bakı : Təhsil, 2012. - S. 5-96. – Nəsimi

divanının İraq nüsxəsi və naməlum şeirləri ; Nəsiminin həyat və yaradıcılığına yeni baxış ; Axtarışlar ; Şeyx Nəsimi: tarixi həqiqətlər, həyəcanlı anlar ; İraq divanı və biz ; Nəsimi irsinin tədqiqi və nəşri tarixinə bir nəzər.

Rza R. Cahana sığmayan şairin qərib məzarı ; Böyük şair haqqında qeydlər : İmadəddin Nəsimi haqqında // Seçilmiş əsərləri. 5 cildə. V c. - B. : Öndər, 2005. - S. 123-133.

Kiril qrafikası ilə

Abbaslı M. Yüksək bəşəri düşüncələrin görkəmli tərənnümçüləri : Fəzlullah Nəimi və İmadəddin Nəsimi // İmadəddin Nəsimi. - B. : Elm, 1973. - S. 241-265.

Araslı H. İmaməddin Nəsimi : həyat və yaradıcılığı. – B. : Azərneşr, 1972. - 74 s.

Arif M. Şair və mütəfəkkir : İmadəddin Nəsimi - B. : Elm, 1973. - S. 10-26.

Aslanov V. İ. Nəsiminin dili haqqında bəzi qeydlər // İmadəddin Nəsimi. - B. : Elm, 1973. - S. 166-183.

Azadə R. Nəsimi şerində insan gözəllik və məhəbbət vəhdətidir // İmadəddin Nəsimi. - B. : Elm, 1973. - S. 157-165.

Cahani Q. Nəsiminin sələfləri ilə bəzi yaradıcılıq əlaqələrinə dair // İmadəddin Nəsimi. - B. : Elm, 1973. - S. 193-204.

Cəfər Ə. Nəsimi şerinin vəznü // İmadəddin Nəsimi. - B. : Elm, 1973. - S. 76-108.

Cəmsidov Ş. A. Nəsimi şerlərində "Dədə Qorqud" ifadələri // İmadəddin Nəsimi. - B. : Elm, 1973. - S. 218-232.

Dəmirçizadə Ə. M. Azərbaycan ədəbi dili tarixində Nəsiminin mövqeyi // İmadəddin Nəsimi. - B. : Elm, 1973. - S. 39-49.

Feyzullayeva V. Nəsimi və Füzuli // İmadəddin Nəsimi. - B. : Elm, 1973. - S. 205-217.

Qəhrəmanov C. V. Nəsimi əsərlərinin tənqidi mətninin tərtibi haqqında // İmadəddin Nəsimi. - B. : Elm, 1973. - S. 109-131.

Quluzadə M. Nəsimi yaradıcılığında humanizm və məhəbbət problemləri // İmadəddin Nəsimi. - B. : Elm, 1973. - S. 50-75.

Məmmədov Ə. Nəsimi və Şah İsmayıl Xətai // İmadəddin Nəsimi. - 1973. - S. 184-192.

Məmmədova S. Avropa şərqşünasları Nəsimi haqqında // İmadəddin Nəsimi. - B. : Elm, 1973. - S. 232-240.

Mümtaz S. Seyid İmadəddin Nəsimi // İmadəddin Nəsimi. - B. : Elm, 1973. - S.

Rza R. Cahana sığmayan şairin qərib məzarı : İmadəddin Nəsimi // Nəsimi. - B. : Elm, 1973. - S. 27-38.

Seyidov Y. Nəsiminin əsərləri Azərbaycan dilinin tarixi abidəsi kimi // İmadəddin Nəsimi. - B. : Elm, 1973. - S. 145-156.

Tixonov N. Böyük humanist şair : İmadəddin Nəsimi // İmadəddin Nəsimi. - B. : Elm, 1973. - S. 7-9.

DÖVRİ MƏTBUATDA

Abbaslı T. Bəşərin böyük arifi - zəmanəsinin batil "hərif"ləri içərisində aqıl hürufi // Mədəniyyət. - 2012. - 12 oktyabr. - № 74. - S. 13.

Abbaslı T. "Cinayət" və cəza dahisi : İmadəddin Nəsimi haqqında // Mədəniyyət. - 2011. - 7 oktyabr. - № 74. - S. 13.

Ayişə. Ya Nəsimi, ya haqq - 1 ; Ya Nəsimi, ya haqq - 2 ; Sidre və b. şeirlər // Ulduz. - 2014. - N 1. - S. 40-42.

Babayev Y. Camal və hüsn lirikası : Nəsiminin anadilli şeirlərində insanın hüsn elementlərinin hürufi-metaforik yozumu

// Azərbaycan. - 2009. - № 5. - S. 176-180.

Bakıda II Beynəlxalq Nəsimi elmi konfransı işə başlamışdır // Azərbaycan. - 2009. - 15 dekabr. - N 279. - S. 3. ; 16 dekabr. - N 278. - S. 3.

Bayramlı M. Nəsimi kimi : şeir // Ədəbiyyat qəzeti. - 2015. - 26 dekabr. - № 64. - S. 27.

Bədəlova Ə. "Məkansız oldu Nəsimi, məkanı yoxdur anın" // Azərbaycan dili və ədəbiyyatı tədrisi. - 2008. - № 2. - S. 13-18.

Cahana sığmayan şair : İmadəddin Nəsimi haqqında // Azərbaycan. - 2009. - 23 avqust. - № 186. - S. 5.

Cəfərov N. Həq mənəm : Azərbaycan şairi, mütəfəkkir İmadəddin Nəsiminin yaradıcılığı haqqında // Ədəbiyyat qəzeti. - 2015. - № 62. - S. 2.

Əbilov Ə. Ədəbiyyatımızın mürşidi-kamili : Nəsimi yaradıcılığı haqqında // Azərbaycan. - 2011. - № 6. - S. 148-157.

Əhmədalılar T. İdrakın da, həlakın da "sarı sim"i... : haqq və həqiqət yolunda Tanrı libasından da edilmiş Nəsimi! // Mədəniyyət. - 2013. - 9 oktyabr. - № 72. - S. 13.

Əlibəyli Ş. Nəsimi və Füzuli səpkisində orta q məqamlar : Fars divanları əsasında // Azərbaycan. - 2006. - № 3. - S.177-182.

Göyyallı X. İnsanlıq mərtəbəsini ucaldan şair // Mədəniyyət. - 2009. - 18 dekabr. - № 88. - S. 6-7.

II Beynəlxalq Nəsimi elmi konfransı // Ədəbiyyat qəzeti. - 2009. - 25 dekabr. - № 50-52. - S. 2.

İmadəddin Nəsimi (1369-1417) // Savalan. - 2013. - 2-8 iyul. - № 46/47. - S. 2.

İmadəddin Nəsimi // Karvan. - 2013. - № 2. - S. 19. ; № 3. - S. 17. ; № 4. - S. 9.

Quliyev T. "İki qala"nın ziyarəti : alim Bəkir Nəbiyevin "Nəsimi kəlamının işığında" kitabı haqqında // Xalq qəzeti. - 2009. - 28 iyul. - S. 8.

Mehparə. Bakıda II Beynəlxalq Nəsimi Elmi Konfransı keçirildi // Mədəniyyət. - 2009. - 18 dekabr. - N 88. - S. 6.

Mükərrəmoğlu M. Suriya Ərəb Respublikasında İmadəddin Nəsimi yad ediləcək : Nəsimi -640 // Xalq qəzeti. - 2008. - 5 noyabr. - S. 8.

Mükərrəmoğlu M. İmadəddin Nəsiminin yaradıcılığına həsr olunmuş II Beynəlxalq Nəsimi Elmi Konfransı keçiriləcək // Xalq qəzeti. - 2009. - 8 dekabr. - № 272. - S. 7.

Nağıyeva C. Nəsiminin "Bəhrul-əsrar" qəsidəsi : İmaməddin Nəsimi Şirvani - 640 // Xalq qəzeti. - 2009. - 16 dekabr. - № 279. - S. 7.

Nəbiyev B. Nəsimi kəlamının işığında // Ədəbiyyat qəzeti. - 2008. - 5 dekabr. - S. 1-3.

Nəbiyev B. Nəsimi kəlamının işığında : Azərbaycan nümayəndə heyəti Hələbdə Nəsiminin məzarını ziyarət etmişdir // Ədəbiyyat qəzeti. - 2008. - 12 dekabr. - S. 1-3.

Nəsirov N. Hürufilik və Nəsimi // Təhsil problemləri. - 2008. - 21-30 sentyabr. - S. 2-3.

Nizamiqızı H. Müştərək elmi konfrans sona yetdi : İmadəddin Nəsimi - 640 // Mədəniyyət. - 2008. - 20 noyabr. - S. 2.

Paşayev Q. Şeyx Nəsimi barədə tarixi həqiqətlər və həyəcanlı anlar // Azərbaycan. - 2008. - 28 noyabr. - S. 6.

Salim F. Həllac Mənsur // Kaspi. - 2011. - 2 fevral. - № 19. - S. 11.

Salim F. Nəsimi şirnisini : İmaməddin Nəsimi yaradıcılığı haqqında // Kaspi. - 2012. - 7-9 yanvar. - № 223. - S. 24.

Ulusel R. Azərbaycan və dünya klassikləri: İmadəddin Nəsimi və Nikolay Kuzanlı Ulusel // Azərbaycan. - 2009. - № 2. - S. 175-184.

Ulusel R. Bir çağın dahiləri: İmadəddin Nəsimi və Nikolay Kuzanlı // Kaspi. - 2014. - 15 aprel. - № 62. - S. 15. ; 16 aprel. - № 63. - S. 15.

Vəliyev Y. "Nəsimi" // Yeni Mədəni-maarif jurnalı. - 2008. - № 11. - S. 5-8.

Nəsimi obrazı bədii ədəbiyyatda

Hüseynov İ. (Muğanna). Məhşər. - Bakı : Çaqışoğlu, 2009. - 224 s. - (Azərbaycan Ədəbiyyatı)

Hüseynov İ. (Muğanna). Məhşər [Elektron resurs] . - Bakı : İnnovativ Tədris Mənbələri (İTM) QSC, 2012. - 1 el. opt. disk (CD-ROM). - (Nizami layihəsi).

Novruz C. Nəsimi : şeir // Seçilmiş əsərləri : şeirlər, poemalar. - Bakı : Lider nəşriyyatı, 2004. – S.68. - (Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı).

Qabil. Nəsimi : Poema. - Bakı : Şirvanəşr, 2002. - 500 s.

Qabil. Tövbə : “Nəsimi dastanı”ndan // Ömrün gecə qatarı : Diqqət, vətəndaş sərnişinlər! Ömrün gecə qatarına minik başlanır. - Bakı : Şirvanəşr, 2007. – S. 181-182.

Qabil. Nəsimiyə rüsvət // Ömrün gecə qatarı : Diqqət, vətəndaş sərnişinlər! Ömrün gecə qatarına minik başlanır. - Bakı : Şirvanəşr, 2007. – S. 183.

**İmadəddin Nəsiminin 600-yüz illik yubileyi münasibəti ilə
hazırlanmış metodik vəsait**

Kompyuter yığımı
və dizayn:

Aynurə Əliyeva

Ünvan: AZ-1022 Bakı şəh., S. Vurğun küç. 88;
E-mail: childlibbaku@yahoo.com
URL: www.clb.az

F. Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanasında
çap olunmuşdur.
Sifariş:
Çapa imzalanmışdır:
Tirajı:
Pulsuz